

ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

На правах рукопису

БЛОЗОФ ВІКТОР ВАСИЛЬОВИЧ

УПРАВЛІННЯ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХ-
НІЧНИМ ПОСТАЧАННЯМ В УМОВАХ
ПЕРЕХОДУ ДО РИНКУ
(на прикладі вугільної промисловості)

Спеціальність 08.06.02- "Менеджмент"

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття вченого ступеню
кандидата економічних наук

ХАРКІВ 1995

Робота виконана на кафедрі економіки, організації та мотивації праці Харківського державного економічного університету.

ЛНБ України ім. В. Стефаника

00754223 (N)

Науковий керівник - доктор економічних наук,
професор СИВИЙ В.Б.

Офіційні опоненти - доктор економічних наук, професор,
академік Академії наук підприєм-
ництва та менеджменту України
ГОНЧАРОВ В.Н.

кандидат економічних наук
професор ЧУГАЄНКО М.І.

доча організація - Луганський філіал Інституту
и промисловості національної Академії наук України.

Захист дисертації відбудеться "30" березня 1995 р.
на засіданні спеціалізованої ради, шифр Д 02.12.02 по
присудженню наукового ступеню кандидата економічних наук
у Харківському державному економічному університеті за адре-
сою:

310001, Харків, пр. Леніна, 9-а.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці
Харківського державного економічного університету.

Автореферат розіслано "28" лютого 1995 р.

Вчений секретар
спеціалізованої ради,
кандидат економічних
наук, доцент

А.В.Баранов

ЛНБ ім. В. Стефаника
АН України

AB - 32. 143

I. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

I.1. Актуальність теми. Матеріально-технічне постачання (МТП) покликане задовольняти потреби промислових підприємств в різноманітних мінеральних, паливно-енергетичних ресурсах, напів-фабрикатах, готових виробах, обладнанні при одночасному виконанні таких найважливіших вимог: додержуванні фізичних об'ємів, строків та асортименту поставок; оптимізації господарських зв'язків; підтриманні раціонального рівня запасів; оперативного регулювання поставок; дотримання науково обгрунтованих норм витрат матеріально-технічних ресурсів, зниженні витрат на транспортування, переробку та інших.

На цей час МТП знаходиться у віданні Міністерства Економіки України. На підприємствах (об'єднаннях) є поставальні та збутові підрозділи. Територіальні органи, наприклад Луганська товарно-сировинна компанія "Луганськглавснаб", реалізує заявки на ресурси, формує замовлення та прикріплює споживачів до поставальників без виділення фондів. Існуюча багатоланковість розподілення та багатоканальність постачання матеріально-технічних ресурсів затримують впровадження ринкових форм організаційно-економічного та фінансового господарювання.

Питанням теорії і практики створення необхідних передумов для своєчасного забезпечення матеріально-технічними ресурсами підприємств вугільної промисловості присвячені дослідження інститутів ІГД ім.Скопчинського, ДонЕДІ, ЦНДЕІ вугілля, а також роботи багатьох вчених-економістів: О.М.Алимова, М.О.Іванова, Ю.О.Віляєва, М.Д.Прокопенко, С.А.Куліша, А.М.Федорицева, М.Г.Чумаченко та інших.

Але поки що відсутні комплексні розробки пов'язані з перехо-

дом органів матеріально-технічного постачання на ринкові відносини. Зокрема, потребують вирішення питання формування оптової торгівлі засобами виробництва, науково обгрунтованої оцінки та переоцінки матеріальних цінностей з урахуванням присутності інфляційних процесів, науково обгрунтованого планування потреби в ресурсах, переходу на прямі довгочасні зв'язки підприємств-виробників зі споживачами, використання лізингу та інші.

Потрібен якісно новий підхід до розв'язання задач в області управління МТП, перебудови його організаційної структури, економічних та правових відносин між відповідними підрозділами для згладжування негативних наслідків, які викликані змінами внутрішніх і зовнішніх умов виробництва.

Існуюча структура управління МТП поки ще носить попередній централізований характер, що при переході до ринкових відносин обумовлює зниження її ефективності. У зв'язку з цим актуальне значення набуває обгрунтування та реалізація принципу автономії структурних підрозділів МТП, розробка механізму господарських взаємовідносин.

1.2. Мета та задачі дослідження. Мета дослідження - виявлення взаємозв'язку форм та організаційних структур МТП з функціями, які вони виконують, розробка методичних та практичних рекомендацій по реорганізації та удосконаленню управління цією сферою виробничої інфраструктури.

В дисертаційній роботі розв'язані наступні задачі:

розглянуті окремі етапи еволюційного розвитку органів МТП у вітчизняній практиці, його сучасна структура та форми реалізації в країнах з розвинутою ринковою економікою;

розкриті основні напрямки формування оптової торгівлі засо-

бами виробництва та розвитку госпрозрахункових відносин в МТП;
 проведено аналіз забезпечення шахт матеріальними ресурсами
 та механізму управління процесом їх економічного витрачання;
 розглянуті форми та сучасна ринкова структура МТП вугільно-
 го виробництва;

визначено зміст маркетингового підходу до МТП в перехідний
 період до ринкових відносин;

уточнені основні методичні підходи до планування потреби
 шахт в матеріально-технічних ресурсах та кількісній оцінці їх
 запасів;

обгрунтовані найважливіші напрямки розвитку ринкових форм
 господарвання в МТП.

1.3. Предмет та об'єкт дослідження. Предметом дослідження
 є механізм матеріально-технічного забезпечення вугільного вироб-
 ництва в сучасних умовах.

Об'єктом дослідження виступили управління матеріально-тех-
 нічного постачання (УМТП) виробничого об'єднання "Свердловант-
 рацит" та інших об'єднань вугільної промисловості України.

1.4. Загальна методика досліджень. Теоретичну та методичну
 основу досліджень склали: сучасна економічна теорія в області
 МТП, яка розроблена вітчизняними та закордонними вченими-еконо-
 містами; загальнонаукові та спеціальні методи пізнання з вико-
 ристанням якісної та кількісної оцінки взаємозв'язку економіч-
 них процесів, що були проаналізовані; закони та нормативні акти
 України по розвитку народного господарства та ринкових виробни-
 чих відносин. Джерелами інформації слугували: вітчизняна та за-
 кордонна література, відомчі матеріали, офіційні звітно-статис-
 тичні дані, розробки та результати науково-дослідницьких робіт,
 виконаних під керівництвом та при безпосередній участі дисертан-
 та.

У процесі дослідження використовувались методи логічного узагальнення, вибіркового обслідувань, статистичних групувань, системного та порівняльного підхода, техніко-економічного аналізу, економіко-математичного моделювання та інші.

1.5. Наукова новизна дослідження полягає у наступному:

обгрунтована необхідність комплексному підходу до удосконалення системи управління матеріально-технічним постачанням вугільного виробництва з урахуванням його сучасного стану;

досліджена можливість використання у вітчизняній практиці сучасних закордонних форм матеріально-технічного постачання (МТП), розроблено систему цілей, принципів та обов'язків структурних підрозділів МТП і їх керівників як передумови переходу до ринкових відносин;

розроблено обгрунтовані напрямки розвитку вартісних господарських відносин між службами МТП та структурними підрозділами вугільних шахт;

запропоновано метод оцінки організаційно-технічного рівня МТП та досліджені найбільш важливі напрямки його підвищення;

дана комплексна оцінка управлінських функцій УМТП, визначені суб'єкти маркетингової діяльності;

розроблена організаційно-управлінська структура органів МТП виробничого об'єднання по видобутку вугілля відносно до сучасного етапу реформування економіки;

конкретизовані та доповнені методики обґрунтування потреби шахт в матеріально-технічних ресурсах та коштовій оцінці їх запасів;

визначені умови ефективного використання орендного підприємства державного майна.

І.6. Практичне значення дисертаційної роботи складається в тому, що запропоновані підходи до удосконалення управління МТП вугільного виробництва доведені до практичної реалізації. Їх впровадження дозволило підвищити наукову обґрунтованість організаційно-управлінських рішень по забезпеченню динамічності в маркетинговій діяльності УМТП за рахунок конкретизації функцій і обов'язків структурних підрозділів, їх керівників та посадових осіб.

Методичні розробки, висновки та пропозиції впроваджені в ВО "Свердловантрацит", а також можуть бути використані в інших структурних підрозділах вугільної галузі народного господарства.

І.7. Апробація роботи. Отримані результати досліджень доповідались та були схвалені на міжнародній науково-практичній конференції "Проблеми підприємницької діяльності та механізми її здійснення в умовах ринку" (Луганськ, 1993); на технічній Раді з участю планово-економічних служб виробничого об'єднання "Свердловантрацит" (1993).

1.8. Публікації. За результатами досліджень опубліковано 9 статей та наукових доповідей загальним обсягом 2,4 друкованих аркуша, які розкривають їх основний зміст. Економічний ефект від впровадження запропонованих автором розробок становить 4,1 млрд. крб.

1.9. Структура та об'єм роботи. Дисертація складається з вступу, трьох розділів, висновку, списку літератури та додатків. Вона має 144 стр. друкованого тексту, 10 таблиць та 27 малюнків, список літератури з 101 найменувань та 9 додатків.

2. КОРОТКИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У вступі обґрунтована актуальність теми дисертації, визначені її мета та розв'язні завдання, предмет та об'єкт дослідження, визначені найбільш суттєві результати, які виносяться на захист, розкрита наукова новизна та практичне значення отриманих висновків та пропозицій.

В першому розділі "Господарчий механізм матеріально-технічного постачання виробництва" критично узагальнені етапи історичного розвитку централізованих форм управління МТП та розкриті його особливості у вугільному виробництві. Розглянуті інфраструктура, форми та методи торгівельних угод на ринку засобів виробництва в закордонній практиці. Визначені основні напрямки формування оптової торгівлі засобами виробництва, джерела забезпечення підприємств додатковими матеріальними ресурсами, а також можливості розвитку госпрахунку в МТП при переході до ринкових відносин.

У другому розділі "Аналіз забезпечення шахт матеріальними ресурсами та керування процесом їх економічного витрачання" на прикладі УМТП ВО "Свердловантрацит" обґрунтована доцільність при оцінці результатів виробничо-господарської діяльності враховувати організаційно-технічний рівень МТП. Розглянуті існуючі форми та ринкова структура матеріально-технічного забезпечення вугільного виробництва, проаналізована динаміка його складових частин. Досліджено сучасний етап керування МТП та визначені завдання по його удосконаленню.

В третьому розділі "Обґрунтування механізму матеріально-технічного постачання в умовах переходу до ринкових відносин" конкретизовано економічний зміст маркетингового підходу до МТП на перехідному періоді до ринку. Запропонована організаційна структура відділу маркетингу та визначені основні вимоги до його діяльності. Конкретизовані та доповнені функції УМТП та запропонована його сучасна керівнича структура. Конкретизовані та доповнені методичні положення по плануванню потреби шахт в матеріально-технічних ресурсах та оцінці їх запасів. Розкриті основні напрямки розвитку ринкових форм господарювання в МТП на найближчу та подальшу перспективу.

3. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

3.1. Досліджено еволюційний процес розвитку державних та територіальних органів МТП та розкрито його сучасна структура у вугільній промисловості. Державний апарат по керуванню МТП формувався в умовах жорсткого дефіциту необхідних матеріально-технічних та сировинних ресурсів. Засоби виробництва розподілялись

під робочим контролем. Максимальна централізація постачання, дотримувачня режиму економії дозволили державі в деякій мірі здолати труднощі постачання та збуту готової продукції.

З переходом до нової економічної політики (НЕПу) багато підприємств поступово були зняті з державного (централізованого) постачання і переведені на ринкові умови закупівлі сировини та матеріалів. Скоротилась номенклатура планового забезпечення. Великі підприємства були об'єднані в госпрозрахункові трести, які забезпечували постачання виробництва та виконували функції збуту продукції. В подальшому трести були об'єднані в синдикати (вугільні, нафтові, текстильні та ін), а потім в галузеві госпрозрахункові об'єднання, які завершили етап централізації постачання і збуту. Продовженням реорганізації МТП є створення галузевих Главків, що об'єднали виробничо-технічні та постачально-збутові функції та отримали діючі фінансово-економічні важелі впливу на роботу підприємств. До кінця 1940 р. система органів МТП та збуту в кожній галузі промисловості була багатоланковою - від госпрозрахункових Головпостач по галузям промисловості до підприємств.

В післявоєнний період був створений Держпостач СРСР, який потім об'єднано з Держпланом, а МТП забезпечувалось галузевими міністерствами. З переходом до управління промисловістю економічних районів Радами народного господарства (РНГ) були організовані територіальні органи постачання та збуту, що дозволило сконцентрувати матеріальні ресурси на великих спеціалізованих базах і складах, усунути дублювання в роботі постачальних організацій, наблизити їх до споживачів, знизити запаси та витрати постачання. МТП здійснювали: Держплан і Раднархоз СРСР та

союзних республік. В їх віданні знаходились Головні управління по видам продукції, які в першу чергу забезпечували власні, економічні райони.

Після повернення управління промисловістю до галузевого принципу МТП і збут знову було відокремлено в самостійну галузь і створені територіальні міжгалузеві постачально-збутові організації. Одночасно змінились функції та організаційна побудова органів постачання. Це наглядно видно на прикладі вугільної промисловості. Так, ряд структурних підрозділів УМТП виробничих об'єднань (ВО) по видобутку вугілля крім постачання здійснюють збут продукції, ув'язують наявні ресурси з їх потребами, прикріплюють споживачів до постачальників, оперативно регулюють виробництво окремих видів продукції згідно з їх попитом та ін.

3.2. Розглянуті сучасна інфраструктура та форми МТП в закордонній практиці. В країнах з розвинутою ринковою економікою існує велика кількість форм та каналів товароруку. Але переважають прямі зв'язки між виробниками та споживачами, проминаючи торгівельну ланку і посередників. В США на рахунок прямих зв'язків доводиться близько 70 % усіх постачань продукції виробничо-технічного призначення. Складовою частиною ринку засобів виробництва є оптова торгівля. Вона здійснюється спеціалізованими та збутовими підприємствами, а також відділеннями промислових фірм. На ринку діють різноманітних видів агентські організації, які виконують контактну-інформаційні функції, доповнюючи постачальницький апарат.

Разом з вивченням ринку власними силами, підприємства використовують компанії, що виконують маркетингові дослідження та розробляють програми руку товарів на ринок.

В торгівельній інфраструктурі можна виділити наступні гру-

ни підприємств: перша, найбільш значна по чисельності зайнятих робітників та об'єму товарообігу - придбає товари у власність; друга - це збутові філіали промислових компаній, які не закуповуючи реалізують продукцію; третя - товарні брокери, комісіонери та інші посередники між покупцями та продавцями.

Основним структурним підрозділом МТП підприємств є відділи, які входять до складу дирекції, або оперативні групи, що відповідають за постачання окремими видами матеріально-технічних ресурсів. Їх відмінною рисою слід вважати: чітке розмежування функцій і відповідальності, сувору ієрархію прав та обов'язків по рівнях керування, створення необхідних умов для проявлення ініціативи у розв'язанні конкретних питань.

Слід відмітити системний підхід до керування МТП, який заключається в об'єднаному керуванні вантажопотоками декількох підприємств, фірм та корпорацій, комплексному урахуванні витрат, що дозволяє знизити розмір запасів та час руху продукції. На сучасному етапі велика увага приділяється обслуговуванню засобів виробництва з довгостроковими гарантіями. Успішно функціонує система "робота з коліс", згідно з якою матеріально-технічні ресурси постачаються точно по графіку.

Більша частина робітників МТП і збуту припадає на окремі регіони. При цьому використовуються спеціалізовані або універсальні постачально-збутові організації з периферійною сіткою баз та краєвими оптової торгівлі без завчасних замовлень з консультативними службами по інформаційно-комерційним послугам, використанню нових матеріалів та технологій.

Як видно, сучасні форми, структура та методи МТП в країнах з розвинутою ринковою економікою характеризуються багатоваріант-

ністю, функціями, які постійно змінюються, системним підходом до урахування затрат, часу руху сировини та матеріалів, норм їх запасів, виконання зобов'язань постачальниками в натуральних та вартісних показниках.

3.3. Розкриті основні напрями формування оптової торгівлі засобами виробництва та розвитку госпрозрахункових відношень в МТП. Спочатку під оптовою торгівлею засобами виробництва розуміли їх безфондовий та безлімітний розподіл з умовою ліквідації дефіциту. Але багаторічна практика МТП шахт показала, що нагромадження запасів фондових ресурсів саме по собі не означає ліквідацію дефіциту.

До основних переваг оптової торгівлі засобами праці слід віднести: суттєве скорочення часу між строками замовлення та фактичного отримання обладнання, що зводить до мінімуму можливі помилки підприємств у визначенні потреби в ресурсах; значне спрощування структури органів МТП від 4-6 ланок до однієї; зниження необхідних складових та резервних запасів, документообігу та ін.

В умовах переходу до ринкових відносин доцільно використати регіональний підхід до МТП за виключенням деяких видів обладнання, сировини та матеріалів, а також перейти до різноманітних форм оптової торгівлі через територіальні органи, систему торгівельно-посередницьких організацій та асоціацій.

При цьому слід мати на увазі, що перехід запасів з підприємства на оптові склади потребує їх значної перебудови для здійснення передусім сортувальних та інших заготівельно-виробничих операцій.

Особливої уваги потребує перебудова госпрозрахункового ме-

ханізму господарювання в МТП. В основу його організації повинні бути покладені принципи самоокупаємості, самофінансування та самоуправління з урахуванням реального внеску в кінцеві результати діяльності кожного структурного підрозділу. В цілому робота комерційних служб оцінюється по своєчасності укладення угоди, наявності запасів матеріально-технічних ресурсів, реалізації організаційно-технічних міроприємств по їх ефективному використанню, формуванню вигідних замовлень на продукцію, що випускається та ін. показникам. Якісний та кількісний вираз цих показників розглянуто в дисертаційній роботі. Особливої уваги заслуговує оцінка госпрозрахункової діяльності відділів МТП шахт, до складу яких входять відповідальні виконавці по закріпленій групі матеріально-технічних ресурсів.

В цілому відділ МТП несе відповідальність за нанесений збиток у випадку простоя підприємства та його структурних підрозділів при відсутності матеріально-технічних ресурсів, їх невідповідності ДЗСТу або нераціональної заміни. Такий підхід потребує точного визначення та документального підтвердження нанесеного збитку, виявлення справжнього його винуватця, своєчасного та обгрунтованого пред'явлення претензій. Економічна відповідальність відділу постачання в цілому та окремих його робітників безпосередньо ув'язується з розміром фонду оплати праці та системою преміювання. Конкретний внесок кожного робітника визначається з допомогою коефіцієнта трудової участі.

На жаль, по ряду причин не всі вищевказані госпрозрахункові відношення реалізуються на практиці в УМТП виробничих об'єднань по видобутку вугілля та структурним підрозділам які входять до їх складу.

Під керівництвом та при безпосередній участі автора дисертації в УМТП ВО "Свердловантрацит" розроблені конкретні організаційно-технічні міроприємства та визначені етапи їх здійснення по переходу на внутрігосподарський орендний підряд. В результаті створена система наскрізної відповідальності трудових колективів та окремих робітників за непродуктивні витрати, невиконання зобов'язань постачання та випуска продукції по господарським угодам, нерациональне використання матеріально-технічних ресурсів та ін.

3.4. Конкретизовані функції УМТП та досліджений взаємозв'язок окремих сторін його організаційно-технічного рівня з основними техніко-економічними показниками роботи. Шахти, збагачувальні фабрики, ремонтно-механічні підприємства, управління по монтажу та демонтажу гірничошахтного обладнання та ін. структурні підрозділи ВО "Свердловантрацит" споживають більш як 2 тис. найменувань матеріально-технічних засобів, які підрозділяються на такі групи: обладнання, прокат чорних та кольорових металів, запчастинами до гірншахтного обладнання, кабельна та гумова продукція, замітники кріпучого лісу, нафтопродукти.

До складу УМТП входять 12 відділів та техбаза з 10 складами. До його основних задач відносяться: визначення потреби в матеріально-технічних ресурсах та розробка звідних планів МТП, укладення утід їх постачання, акцептування рахунків, які вис-тавляються, обґрунтування претензій та участь в розгляданні позовів до постачальників, аналіз результатів виробничо-господарської діяльності та розробка мір по підвищенню їх ефективності.

В дисертації проведено аналіз динаміки основних техніко-економічних показників роботи УМТП за останні 10 років. При цьо-

му використанні методи побудови часових рядів та парної регресії. В результаті виявлено збільшення питомої ваги матеріально-технічних ресурсів, які знаходяться в обігу між УМТП та підприємствами, споживачами та виробниками, зниження додаткових внутрішньо-виробничих послуг та складового товарообігу, а також продуктивності праці та фондівддачі.

При розробці методу оцінки організаційно-технічного рівня УМТП автор дисертації виходив з того, що він характеризується багатьма показниками, які повинні бути співставлені в часі, мати чітку якісну та кількісну інтерпретацію.

Для виявлення впливу організаційно-технічного рівня УМТП на динаміку економічних процесів використані наступні складові частини: інженерне-забезпечення, організаційне та соціально-економічне. Всього використано 12 часткових показників, у тому числі, по 4 - для оцінки інженерного, організаційного та соціально-економічного забезпечення. Як показали дослідження, незважаючи на підвищення узагальнюючого показника та його складових, не усунена негативна тенденція зниження продуктивності праці під впливом факторів зовнішнього середовища і передусім поваленої інфляції та лібералізації цін на матеріально-технічні ресурси, недоліків податкової політики, підвищених ставок на банківський кредит, розриву господарських зв'язків з близьким закордонням та ін.

Проведений аналіз динаміки витрат обігу та їх структури свідчить про те, що найбільшу питому вагу мають оплата праці та вартість матеріалів. При цьому індексація цін на окремі види матеріалів опереджувала приріст фондів оплати праці. Особливо виросла питома вага інших витрат, зокрема, по відсоткам за кредит

Держбанку непродуктивним витратам. Існують резерви зниження витрат на перевозку та складування матеріально-технічних засобів.

3.5. Проаналізовані форми та сучасна ринкова структура МТП вугільного виробництва та виявлені резерви їх удосконалення.

Матеріально-технічні ресурси надходять на вугільні підприємства переважно з України та країн ближнього закордоння. Переважає транзитна форма постачань. Так, по прокату чорних металів вона складає 70 %, по кабельній продукції - 75 % і т.д. Децентралізовані постачання здійснюються з баз.

До ринкових структур МТП відносяться: оптово-посередницькі фірми, комерційно-інформаційні центри, комерційні крамниці, малі та сумісні підприємства, товарно-сировинні біржі та ін. Їх створення обумовило зріст цін на продукцію, розвиток натурального обліку. Бартерні угоди по суті є основним напрямком розв'язання соціально-економічних задач регіону. Централізована форма в МТП скоротилась з 72,4 % в 1990 р. до 10 % в 1993 р. На рахунок посередницьких структур в цей час приходиться 22 %, а бартерних угод - 12 % матеріально-технічних ресурсів, що постачаються. Значно виросла питома вага постачань по прямих угодам з 27,6 % в 1990 р. до 60 % в 1993 р.

Розпорядниками матеріально-технічних ресурсів на цей час є Міністерство економіки України, Держвугпром та територіальні органи, зокрема товарно-сировинна компанія "Луганськглавснаб", яка реалізує продукцію без лімітів (фондів) посередництвом оптової торгівлі в рамках прямих договірних зв'язків.

Більша кількість ресурсів надходить на вугільні підприємства через техбазу і центральні (групові) склади. Як показали проведені дослідження, значна частина непродуктивних витрат робочого часу в процесі видобутку вугілля (майже 1/3 усіх простоявань

збойного обладнання) зв'язана з відсутністю або несвоєчасним забезпеченням матеріально-технічними ресурсами. Такий стан обумовлений передусім недоліками в керуванні МТП.

В дисертаційній роботі узагальнений зміст задач, які розв'язуються УМТП, конкретизовані їх якості та кількісні характеристики, що дозволило сформулювати основні умови їх розв'язку, а саме: науково обгрунтовані та своєчасне визначення потреби в матеріально-технічних ресурсах та джерел їх отримання, забезпечення взаємовигідних економічних зв'язків між виробниками та споживачами, маркетинговий підхід до управління МТП.

3.6. Сформульовані основні принципи маркетингової стратегії розвитку МТП. Сучасний підхід до механізму МТП повинен передусім обгрутовуватись на чіткому визначенні складових елементів, структури та суб'єктів маркетингу, оскільки його стратегія має відношення не лише до виробництва й збуту товарів в цілому, але й окремих структурних підрозділів, видам та суб'єктам діяльності. В дисертації розглянуті функціональна, товарноорієнтована на споживача і регіональна форми керування маркетингом, що дозволило розробити та рекомендувати для практичного використання організаційну структуру відповідного відділу для керування МТП та розробити його функції. Такий підхід дозволив конкретизувати зміст, доповнити існуючі функції постачально-збутової діяльності УМТП та його організаційну структуру. Дисертантом уточнені напрямки діяльності, розроблені нова структура керування та функціональні обов'язки керівників та посадових осіб, які працюють в області МТП.

3.7. Уточнені методичні рекомендації по обгрунтуванню потреби в матеріально-технічних ресурсах та запропоновано використати сучасні методи кількісної оцінки їх запасів. Підвищення ефективності постачально-збутових процесів багато чому залежить

від

від рівня їх планово-економічного забезпечення, зокрема, по обґрунтуванню потреби в матеріально-технічних ресурсах. В дисертаційній роботі розглянуті наступні методи: прямого рахунку із використанням звітно-статистичних даних (динамічних коефіцієнтів), аналогії, по типовим представникам, матеріаломісткості, екстраполяції, експертних оцінок та ін., визначені область та доцільність їх використання. Співставлення планової потреби з джерелами її задоволення, дозволяє виявити дефіцитність ресурсів та розробити баланс МТП по наступним групам матеріальних піностей: технічного призначення (ліс, метал, інструмент та ін.), ті, що споживаються засобами виробництва (змазувальні матеріали, метизи та ін.), ті, які використовуються для утримання та ремонту основних фондів, для невиробничих цілей.

В необхідних випадках обґрунтовується транзитна або складова форма постачання.

Інфляційні процеси обумовлюють необхідність періодичної вартісної переоцінки наявних запасів раніш закуплених сировини, матеріалів, обладнання та ін., а також дебіторської заборгованості. Як вважає дисертант, для цього доцільно використати міжнародні стандарти, що враховують можливу величину прибутку від реалізації, яка залишається в розпорядженні підприємств.

При використанні метода ФІСО матеріально-технічні ресурси переносяться на виробництво в послідовності їх поставки на склад підприємства. В зв'язку з цим збільшення собівартості продукції відстає від підвищення цін на матеріали, що в результаті впливає на розмір прибутку від реалізації.

Якщо матеріально-технічні ресурси, що споживаються, оцінюються по цінам останніх по часу закупівель (метод ЛІСО), а вартість

запасів по цінам найбільш ранніх закупівель, то в собівартості продукції враховуються коливання ринкових цін, а тому, і результати виробничо-господарської діяльності підприємства. В систематизованому вигляді вплив методів оцінки запасів на конкурентоспроможність підприємств показано в табл. I.

Таблиця I

Вплив методів оцінки запасів матеріально-технічних ресурсів на результати виробничо-господарської діяльності підприємства в умовах інфляції

Показники	Методи оцінки	
	ФІФО	ЛІФО
Прибуток від реалізації продукції	<i>max</i>	<i>min</i>
Собівартість	<i>min</i>	<i>max</i>
Податкові виплати	<i>max</i>	<i>min</i>
Вартість запасів матеріалів	<i>max</i>	<i>min</i>

Оцінка виробничих запасів з урахуванням кінцевих результатів роботи підприємств дозволить визначити оптимальну стратегію їх ринкової діяльності.

3.8. Обґрунтовані та конкретизовані основні напрямки розвитку ринкових форм господарювання в МТП. Серед інформаційних джерел, які забезпечують можливість встановлення прямих зв'язків між підприємствами-постачальниками та споживачами, найбільша роль належить посередницькій діяльності. В цей час споживач може самостійно направляти замовлення на необхідну продукцію безпосередньо виробнику, проминаючи територіальні органи МТП. Це дозволяє

зменшити документообіг та підвищити оперативність в роботі.

Труднощі в організації оптової торгівлі засобами виробництва заключаються передусім в складності та тривалості оформлення транзитних поставок, забезпечення суворого виконання зобов'язань по номенклатурі.

Більшу роль в удосконаленні механізму МТП має реалізація орендних відношень та акціонування підприємств. В зв'язку з цим велике значення для УМТП має конкретизація методики по забезпеченню ефективного використання орендних основних фондів.

В дисертації запропоновані методи розрахунку орендних ставок та розмірів орендної плати.

Особливе значення отримує передача обладнання підприємством-виробником в довгострокову оренду, тобто практично його реалізація в кредит з розстрочкою виплат (лізінг). На Україні лізінгові операції із-за відсутності достатньої юридичної бази роблять лише перші кроки. По існуючому законодавству УМТП може використовувати лізінг для задоволення потреби в обладнанні, яке не використовується в основній діяльності. Це дозволяє отримати додатковий прибуток за рахунок економії по націнкам і податкам.

4. ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ ОПУБЛІКОВАНИЙ В НАСТУПНИХ РОБОТАХ

1. Белозор В.В. Маркетинговая концепция снабжения производства материально-техническими ресурсами. Луганськ-Свердловськ, 1992.

2. Белозор В.В. Предпосылки формирования рыночного механизма для обеспечения шахт материально-техническими ресурсами. "Вугілля України", 1993, № II.

3. Белозор В.В. Проблемы предпринимательской деятельности и механизм ее осуществления в материально-техническом снабжении

шахт. В сб. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції "Проблеми підприємницької діяльності і механізм його зростання в умовах ринка". - Луганськ, 1993.

4. Белозор В.В. Формирование рыночного механизма обеспечения шахт материально-техническими ресурсами. Державний науково-дослідний і проектно-конструкторський інститут по автоматизації вугільної промисловості. - М., 1993.

5. Белозор В.В., Кузнецов В.П. Маркетинг материально-технического обеспечения шахт. - В сб. "Економічні і соціальні проблеми розвитку регіона в умовах ринкових відносин". - Луганськ, 1993.

6. Белозор В.В. Формирование рыночного механизма обеспечения шахт материально-техническими ресурсами. "Економіка і екологія: проблеми і опит": сб. научн. тр. /АН України. Ін-т економіки промисловості. Донецьк, 1993.

7. Белозор В.В. Экономическая деятельность и уровень развития управления материально-технического снабжения ПО "Свердловантрацит". Свердловськ. Ротапринт ВО "Свердловантрацит", 1994.

8. Белозор В.В. Организационные формы и методы материально-технического снабжения. Свердловськ. Ротапринт ВО "Свердловантрацит", 1994.

9. Белозор В.В. Совершенствование структуры управления материально-техническим снабжением предприятий в условиях рыночной экономики. Свердловськ. Ротапринт ВО "Свердловантрацит", 1994.

Belozor V.V. Material and Technical Supplies Management under the Conditions of Passing to the Market Economy (mining industry as an example).

Thesis for Candidate Scientific Degree in Economics in the speciality 08.06.02. "Management". Kharkov State University of Economics, Kharkov, 1995. The manuscript, the backgrounds of which are published in 9 scientific works, is benign defended. It includes theoretical and practical recommendations as to planning and material supplies management and introduction of organizational economics market modes and finance management. The connections of forms and organizational structure of material-technical supplies with performed by them functions are established. The most important trends in the development of selfsupporting relations under the market strategy of the production growth are being researched.

Білозор В.В. Управление материально-техническим снабжением в условиях перехода к рынку (на примере угольной промышленности).

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.06.02 - "Менеджмент", Харьковский государственный экономический университет, Харьков, 1995 г. защищается рукопись, основные положения которой изложены в 9 опубликованных научных работах. Она содержит теоретические и практические рекомендации по планированию и управлению материально-техническим снабжением и внедрению рыночных форм организационно-экономического и финансового хозяйствования. Установлена взаимосвязь форм и организационной структуры МТС с осуществляемыми ими функциями. Обоснованы важнейшие направления развития хозяйственных отношений при маркетинговой стратегии развития производства.

Ключові слова: вугільна промисловість, матеріально-технічне постачання, управління, інфраструктура, маркетинг, госпрозрахунок, оптова торгівля.

БІЛОЗОР ВІКТОР ВАСИЛЬОВИЧ

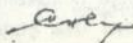
Управління матеріально-технічним постачанням в умовах переходу до ринку (на прикладі вугільної промисловості)

Спеціальність 08.06.02 - Менеджмент"

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Відповідальний за
випуск

Сивий В.Б.

Підписано до друку 26.02.95 р. Формат 60x84 1/16. Друк офсетний.
Папір друкарський. Обсяг 1,0 д.а. Тираж 100 прим. Замовлення №43
Безкоштовно

Ротапринт ХДЕУ, 310001, Харків, пр.Леніна,9-а

AB 32.143

AB 32.143